

Statnett SF
Att: firmapost@statnett.no

Høring – Forslag til retningslinjer for utøvelse av systemansvaret – Norsk Hydros merknader

Det vises til Statnetts publisering av forslag til retningslinjer for utøvelse av systemansvaret i det norske kraftsystemet (Høringsdokument november 2019), hvor frist for kommentarer er satt til 7. februar 2020. Norsk Hydro (Hydro) oversender med dette sine merknader til nevnte høringsforslag.

Hydro har betydelig kraftproduksjon og industrivirksomhet i det norske kraftsystemet, og har av den grunn synspunkter på hvordan systemansvaret i det norske kraftsystemet bør utøves.

Ad forslag til retningslinjer for systemansvarsforskriften § 11

Systemansvarlig skriver i sine retningslinjer med hensyn til systemansvarsforskriften § 11 annet ledd, at de legger til grunn at de ikke kan suspendere bud som tilhører utenlandske budområder som inngår i internasjonale balansemarkeder hvor Norge deltar. Systemansvarsforskriften gjelder for markedsaktører i norske budområder. Hydro mener nevnte bestemmelse i systemansvarsforskriften er viktig blant annet av hensyn til konkurransemessige forhold, og at den således i utgangspunktet bør gjelde for alle aktører i de markeder vi har felles med andre land. Systemansvarlig bør derfor vurdere å tilstrebe implementering av tilsvarende bestemmelser i relevante systemdriftsavtaler eller andre avtaler som inngås med andre lands TSOer. Systemansvarlig bør også anmode RME om å ta opp dette tema med de øvrige relevante energiregulatorene.

Ad forslag til retningslinjer for systemansvarsforskriften § 12

Systemansvarlig skriver i sine retningslinjer at alle konsesjonærer skal melde inn oppdatert gjenopprettingsplan via FosWeb i henhold til mal innen 1. januar 2021. Retningslinjene er ment å tre i kraft 1. juli 2020. For å sikre en forsvarlig implementering av ny plan er det viktig at ny mal fra systemansvarlig er tilgjengelig i god tid før nevnte frist, og da i utgangspunktet fra samme dato som nye retningslinjer trer i kraft. Dersom ny mal blir tilgjengelig først på et senere tidspunkt, bør frist for ny innrapportering da forskyves tilsvarende.

Hydro vil fremheve viktigheten av at ny mal for nevnte planer tilrettelegges for alle rapporteringspliktige konsesjonærer, herunder store sluttbrukere, nettselskaper og produsenter. Det finnes i dag plan(er) hvor det som følge av eksisterende nettstruktur og eiergrensesnitt, er funnet mest rasjonelt å ha en felles plan for flere

konsesjonærer, Statnett inkludert, og hvor planen(e) er ført i pennen av Statnett. Det er viktig at ny mal i FosWeb ivaretar også slike behov der dette anses rasjonelt.

Retningslinjene angir plikt for konsesjonær til å melde inn midlertidig gjenopprettingsplan senest 1 uke før planlagt oppstartsdato for driftsstans. Det fremkommer imidlertid ikke av retningslinjene når og hvordan konsesjonæren som skal utarbeide nevnte plan, informeres om dette, spesielt når konsesjonær som skal utarbeide plan ikke er samme konsesjonær som søker om driftsstans. Dette bør kunne klargjøres i retningslinjene.

I tilfeller hvor flere konsesjonærer er berørt, bør søker av driftsstans ha plikt til å ha dialog og om mulig hensynta synspunkter fra andre berørte konsesjonærer med sikte på å minimere ulemper. Format og innhold i slik dialog bør fremkomme i konsesjonærens søknad.

Ad forslag til retningslinjer for systemansvarsforskriften § 13

Systemansvarlig skriver i sine retningslinjer at alle konsesjonærer skal melde inn oppdatert plan for tvangsmessig utkobling av forbruk via FosWeb i henhold til mal innen 1. januar 2021. Retningslinjene er ment å tre i kraft 1. juli 2020. For å sikre en forsvarlig implementering av ny plan er det viktig at ny mal fra systemansvarlig er tilgjengelig i god tid før nevnte frist, og da i utgangspunktet fra samme dato som nye retningslinjer trer i kraft. Dersom ny mal blir tilgjengelig først på et senere tidspunkt, bør frist for ny innrapportering da forskyves tilsvarende.

Hydro vil fremheve viktigheten av at ny mal for nevnte planer tilrettelegges for alle rapporteringspliktige konsesjonærer, inklusive store sluttbrukere. Det finnes i dag plan(er) hvor det som følge av eksisterende nettstruktur og eiergrensesnitt, er funnet mest rasjonelt å ha en felles plan for flere konsesjonærer, Statnett inkludert, og hvor planen(e) er ført i pennen av Statnett. Det er viktig at ny mal i FosWeb ivaretar også slike behov der dette anses rasjonelt.

Det fremkommer ikke av retningslinjene hvordan konsekvenser ved de enkelte utkoblingene skal angis. Dette bør presiseres. Dersom type forbruk som angis skal være forskjellig fra den prioriterte rekkefølgen systemansvarlig foreslår, bør type forbruk henvises til kundegruppene som benyttes i KILE-ordningen. For øvrig synes det som en fornuftig inndeling i de fire prioriteringsgrupper foreslått av systemansvarlig.

Ad forslag til retningslinjer for systemansvarsforskriften § 14

NVF 2020 – Del II – NETTANLEGG:

Ad krav til fleksibilitet og systemutfordring for koblingsanlegg og stasjoner (NVF Del II).

Selv om det er ulike hjemmelsgrunnlag for de to forskriftene, vil Hydro anmode om at man sikrer at det ikke stilles høyere krav til anleggsutforming enn hva som følger av kraftberedskapsforskriften, og at man har en god begrunnelse basert på en kostnadseffektiv utforming av anlegget. Vi tenker da spesielt på bryterløsninger for avganger til produksjons- og industrianlegg.

NVF 2020 – Del III – FORBRUK:

Ad omfang av krav til forbruksanlegg (NVF Del III).

Hydro anser krav til forbruksanlegg å være begrenset til del III, med mindre det er gitt spesifikke henvisninger til at krav i del II om nettanlegg også gjelder. Vi anser at «nettkomponenter» som kun benyttes til å forsyne nevnte forbruksanlegg, i denne sammenheng anses inkludert i termen forbruksanlegg. Hvis systemansvarlig mener annet, ber vi om at dette spesifiseres (tydeligere) i retningslinjene. Hydro anser flere av kravene i del II om nettanlegg, da spesielt i kapittel fem, å være lite hensiktsmessig for anlegg som kun forsyner industri. Forbrukerkunder bør ha mulighet til å velge andre løsninger når dette ikke har negative konsekvenser for øvrige konsesjoner tilknyttet det eksterne nettet.

Dersom systemansvarlig skulle ønske å implementere ytterligere henvisninger til del II fra del III, enn hva som nå er sendt på høring, ber vi om at dette konsulteres behørig med relevante bransjeaktører i god tid før implementering.

Ad spenningsgrenser (NVF Del III).

Det henvises i tabelltekst for tabell 10-2 til anlegg med nominell systemspenning fra og med 300 kV til og med 420 kV. Dette er ikke riktig benevnelse ettersom den nominelle spenningen i et «300 kV-anlegg» er lavere enn 300 kV. 300 kV og 420 kV er i utgangspunktet de maksimale spenningsverdiene anleggene skal utsettes for, jf. blant annet NEK IEC 60038. Krav til maksimale driftsspenninger for ulike typer materiell reguleres for øvrig av DSB (isolasjonsholdfasthet). Foreslår derfor justering av tabelltekst for tabellene 10-2 og 10-3, for å unngå uklarheter knyttet til hvilke spenningsverdier som er utgangspunktet for de angitte per unit verdier.

Verdiene for nominelle spenninger angitt i tabell 10-4 stemmer ikke fullstendig overens med tilsvarende verdier angitt i tabellene 15-3 og 18-4. Dette bør korrigeres.

Verdier angitt i tabell 10-6, herunder med hensyn til både absoluttverdier og per unit verdier, ser ikke ut til å være konsistent med verdiene angitt i tabellene 10-2 og 10-4. Systemansvarlig bør gå gjennom disse og sørge for at disse stemmer overens.

Ad utveksling av reaktiv effekt (NVF Del III).

Hydro tolker de angitte kravene dithen at en industrikunde tilknyttet regional- eller transmisjonsnettet, fritt kan operere innenfor effektfaktor mellom minus 0,9 og pluss 0,9. Dette innebærer at man ikke risikerer krav til å yte eksempelvis minus 0,9, dersom man klarer å operere eksempelvis med effektfaktor lik 1. Vi anser det essensielt at industrikundene tilknyttet nevnte nettnivåer, selv kan styre og koble egne ressurser for reaktiv effekt ut fra hva som optimaliserer egne prosesser, gitt at man ikke overstiger de angitte grenser for reaktiv effekt. Dersom systemansvarlig skulle mene annet, ber vi om at dette spesifiseres i oppsummeringen i høringsdokumentet.

Ressurser for reaktiv ytelse, herunder kondensatorbatterier, benyttes i en del tilfeller kombinert som filter for overharmoniske. Dette understreker også viktigheten av at industrikundene selv bør ha kontroll på bruk av egne ressurser.

Ved havari av komponenter som bidrar med reaktiv ytelse vil det i en midlertidig periode være behov for økt uttak av reaktiv effekt fra overliggende nett. Vi finner det ikke særskilt spesifisert i retningslinjene hvordan slike situasjoner skal håndteres. Det er viktig kraftsystemet da bidrar innenfor den evne som eksisterer.

Ad vern (NVF Del III).

Installering av systemvern følger av systemansvarsforskriften § 21, og kan ikke installeres uten etter vedtak av systemansvarlig. Systemansvarlig skriver imidlertid i NVF 2020 pkt. 10.5.1.2.1 at dersom konsesjonær vil benytte et vernsystem i tilknytningpunktet og/ eller tilkoblingspunktet som inkluderer frekvensvern eller under-/overspenningsvern for beskyttelse av eget anlegg, da skal funksjonaliteten for vernsystem behovsprøves. Gitt gjeldende bestemmelse i nevnte § 21, legger vi til grunn at de vern man her snakker om ikke skal ha betydning for, eller innvirkning, på systemdriften. Systemansvarlig har i tabell 10-1 foreslått krav til hvilke frekvensavvik forbrukskunder skal kunne håndtere. Systemansvarlig har i tabellene 10-2 til og med 10-6 foreslått krav til hvilke spenningsavvik forbrukskunder skal kunne håndtere. Vi ber systemansvarlig spesifisere hvorfor det evt. er krav til behovsprøving for anlegg som kobler ut ved opplevde frekvens- og spenningsavvik utover de foreslåtte grenseverdier angitt i nevnte tabeller. Dersom behovsprøving kun gjelder i de tilfeller konsesjonærer har behov for å koble ut innenfor de foreslåtte frekvens- og spenningsavvik, ber vi om at dette presiseres, da det ikke kommer tydelig frem av retningslinjene per nå.

Ad mal for søknad iht. fos § 14 – Forbruksanlegg

For tabell 1 er ikke henvisningene korrekte. Henvisningene antas at skal være til kapittel 10, og ikke til kapittel 13. Videre er det uklart av tabellen hvordan kolonne 3 skal benyttes. Vi tolker det dithen at dersom kolonne 3 settes åpen, vil det ikke forekomme krav. Vi ber systemansvarlig presisere dette.

Ad forslag til retningslinjer for systemansvarsforskriften § 16

Systemansvarlig skriver i sine retningslinjer pkt. 3.8.2.2 siste avsnitt at de anser berørte konsesjonærer å være de som får endret leveringskvalitet, økt KILE-risiko eller redusert forsyningssikkerhet, og at de nevnte vil varsles ved endringer av koblingsbilde. Vi vil påpeke at utover de nevnte bør også konsesjonærer som er produsenter være å anse som berørte konsesjonærer hvis endret kobling medfører (risiko for) begrensninger i produksjon. Disse konsesjonærer bør således også varsles behørig.

Ad forslag til retningslinjer for systemansvarsforskriften § 17

Systemansvarlig skriver i sine retningslinjer at for driftsstanser som medfører redusert driftssikkerhet skal konsesjonær i samarbeid med systemansvarlig undersøke om alternative gjennomføringsmåter kan iverksettes. Dette er bra, og har stor betydning for Hydro som har behov for stabil kraftforsyning til vår aluminiumsproduksjon. Evnen til å kunne sikre at avbrudd avgrenses til gitte kritiske tider er vesentlig. Systemansvarlig skriver videre at man eventuelt kan finne tiltak slik at den aktuelle anleggsdelen kan settes i drift så raskt som mulig og innen 2 timer. Hydro vil påpeke viktigheten av at gjeninnkoblingstid bør ta hensyn til kritisk utetid for berørte konsesjonærer angitt i gjeldende planer for tvangsmessig utkobling av forbruk, jf. systemansvarsforskriften § 13. I mange tilfeller vil 2 timers gjeninnkoblingstid være OK, men i noen tilfeller er det behov for evne til hurtigere gjenoppsetting, eksempelvis 1,5 timer.

Hydro støtter systemansvarlig sin vurdering at det etter tredje ledd kun er driftsstyrrelser og driftsstanser som oppstår på grunn av uforutsette hendelser som kan defineres som ikke planlagte driftsstanser, og som dermed kan behandles etter denne bestemmelsen.

Systemansvarlig skriver i sine retningslinjer at tidspunkt for gjennomføring av driftsstans kan bli flyttet av systemansvarlig med inntil 2 timer i forhold til vedtatt tidspunkt uten at dette benevnes som omprioritering av den vedtatte driftsstansen. Systemansvarlig kobler dette til at det kan oppstå forsinkelser, og vi legger derfor til grunn at systemansvarlig her ikke mener at driftsstansen kan starte før det vedtatte tidspunkt for oppstart. Samtidig vil en inntil 2 timer forsinket oppstart kunne medføre en inntil 2 timers forsinket gjeninnkobling. Slik flytting av driftsstans, uavhengig av om man benevner det omprioritering eller ikke, vil kunne medføre utfordringer og store kostnader knyttet til evt. behov for produksjonstilpasning i et lengre tidsrom, samt ubalanser i spot i tidsrommet som er forskjøvet.

Systemansvarlig skriver i sine retningslinjer at dersom ikke konsesjonær iverksetter arbeid innen 4 timer etter vedtatt utkoblingstidspunkt vil systemansvarlig legge til grunn at driftsstansen er avlyst av konsesjonær. Vi mener dette er et viktig incitament til at konsesjonærene planlegger oppstart godt og faktisk iverksetter arbeid som planlagt slik at tidsrommet som rammes av driftsstansen blir så kort som mulig. Samtidig mener vi systemansvarlig bør ha tettere oppfølging mot konsesjonærene enn at dette (tilfeldigvis) først oppdages etter 4 timer. Dette kan implisitt føre til at aktører på eget initiativ forskyver egen driftsstans med inntil 4 timer uten konsekvenser. Systemansvarlig bør ha rutiner som sikrer god kommunikasjon med aktørene på et tidlig tidspunkt, og bidra til å sikre at aktører som grunnet evt. planlagte eller ikke-planlagte hendelser likevel ikke skal gjennomføre egen driftsstans, tidlig varsler systemansvarlig om dette.

Generelt gjelder at i de tilfeller vedtak om driftsstans fører til vedtak om produksjonstilpasning for andre aktører, er det essensielt at eventuelle omprioriteringer med betydning for produksjonstilpasning informeres så raskt som mulig på egnet vis til aktuelle aktører og markedet.

Med hilsen
for Hydro Energi AS

Stein Øvstebø
Leder Kraftsystemer, Nett og Konsesjoner

